

bibban

Tiina skrev
barnbok om
psykisk ohälsa

SID 8



Innehåll 2/2025

BIBLIOTEKSDAGARNA I BORGÅ 18-22

Läs ett axplock ur det digra programmet i Borgå 15-16.5!



VAD ÄR FILI OCH VAD GÖR VI? 12



TIINA VESTERLUND: EN BOK OM LIVET 8



ESTRIDS BOKKLUBBS SEMINARIUM 6



EBLIDA-KONFERENSEN I RIGA 10



ANNELI - VÅR ORDFÖRANDE 26



NORDISK TRÄFF I REYKJAVIK 15



ÅRETS BIBLIOTEKSBOK 22



LOUISE AGNESDOTTER 6

Aktuella notiser	4-5
Estrids Bokklubbs seminarium nu på Bibliotekskanalen!.....	6
Kolumn, Lena Sundström.....	7
Tiina Vesterlund: Ur sorgen kom en bok om livet.....	8
EBLIDA-konferensen i Riga.....	10
Vad är FILI och vad gör vi?.....	12
Reykjavik arena för nordisk träff	15
Biblioteksdagarna: Inspiration, reflektion och gemenskap i Borgå.....	18
Årets biblioteksbok.....	22
Bokrecensioner.....	24
Möt Anneli – vår ordförande, och en mångsidig medmänniska.....	26
Nya styrelsemedlemmar.....	28
Medlemmen: Louise Agnesdotter	30
Kolumn, Louise Agnesdotter	31
Bibliotekscyklung och demonstration.....	32



Förord

Stora skor



JAG HAR NYLIGEN fått det fina förtroendet att fungera som ordförande för Finlands svenska biblioteks-förening, ett uppdrag jag tar mig an med både glädje och nyfikenhet, men också med lite blandade känslor.

Det känns stort. Både äran och ansvaret är betydande, och jag känner stor respekt för mina företrädare. De har gjort ett gediget arbete, och nu känns det verkligen som att jag kliver i ganska stora skor. Så pass stora att jag kanske i början behöver stoppa in ett par extra sockor för att hålla balansen. Men förhoppningsvis kan jag snart sparka av mig åtminstone några av dem och börja gå lite stadigare i min egen takt, i skor som med tiden börjar passa allt bättre.

I det här numret av *Bibban* får du ta del av många aktuella och inspirerande teman, som en återblick på Biblioteksdagarna 2025, en rapport från nordiska biblioteks-föreningarnas möte på Island och en inblick i EBLIDA-konferensen i Riga. Texterna speglar verkligen bredden i vårt fält och hur våra medlemmar bidrar till att påverka både lokalt och internationellt.

FSBF har i många år arbetat för att stärka det finlands-svenska biblioteks-fältet, och jag ser med förväntan fram

emot vad vi kan åstadkomma tillsammans. Biblioteksvärlden befinner sig i ett spännande skede där frågor om tillgänglighet, hållbarhet, professionell utveckling och bibliotekens roll som trygga, inkluderande rum är mer aktuella än någonsin. I Finland diskuteras nu särskilt vikten av kontinuerlig kompetensutveckling, inte minst inom digitala färdigheter och hållbarhets-frågor. Samtidigt pågår en bredare samhällsdebatt om bibliotekens lagstadgade roll och hur vi kan säkerställa jämlika bibliotekstjänster i hela landet. I Sverige träder en ny lag i kraft som

kräver bemannade skolbibliotek, ett viktigt steg för att stärka barns läsförmåga och informationskompetens.

Jag vill i min roll som ordförande särskilt lyfta fram vikten av samarbete både inom nätverk som FSBF och över språk- och regiongränser. Vi är starka tillsammans, och det är tillsammans vi utvecklar framtidens bibliotek.

Jag ser fram emot att träffa många av er under året, kanske via morgonfika, i en arbetsgrupp eller på något av våra kommande evenemang. Tveka inte att höra av er med idéer, tankar eller frågor. Vår förening lever genom sina medlemmar!

Varma hälsningar,
Anneli Haapaharju
FSBF:s ordförande



Bibban

är Finlands svenska biblioteks-föreningens medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 36.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

UTGIVARE

Finlands svenska biblioteks-förening r.f.

Ansvarig utgivare

Anneli Haapaharju (ordf.)
fsbf@fsbf.fi

Chefredaktör

Monica Sandström
bibban@fsbf.fi

REDAKTIONS-RÅD

Monica Sandström, Janne Nyström, Michelle Mattfolk, Mia Karvonen, Emma Ekstrand, Charlotta Panzera, Margareta Danielsson (utanför styrelsen), Anna-Maria Malm (utanför styrelsen)

Layout Heidi Jylhä, Solid Media
Tryckeri Forsberg, Jakobstad

ANNONSER

Vill du annonsera i Bibban?
Hör i så fall av dig till fsbf@fsbf.fi.

Annonsspriser:

Helsida (bakpärm) 350 €

Helsida (inlaga) 300 €

Halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

MATERIAL

Material som ska publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till fsbf@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Medlemsavgift 25 €

Prenumerationsavgift

Inom Finland 35 €
Utomlands 45 €

Adressändringar och medlemsärenden

Adressändringar och andra medlems-ärenden kan meddelas per e-post till fsbf@fsbf.fi

Webbplats www.fsbfi.fi

På pärmen: Tiina Vesterlund som har skrivit boken "Min pappa är världens bästa pappa"

Foto: Monica Sandström



Välkommen till Läsfesten i Seinäjoki 13–14.11.2025

LUKULYSTIT-LÄSFEST är ett inspirerande tvådagarsevenemang för dig som jobbar med läsfrämjande verksamheter med barn och ungdomar inom biblioteksfältet. Temat för årets konferens är att främja läsning bland de barn och unga som behöver mest stöd i sitt läsande.

Konferensen bjuder på föreläsningar, workshops, kvällsprogram och spännande besöksmål – allt i Seinäjokis stadsbibliotek och stadshus. Bland årets talare finns både internationella och finländska experter, och deltagarna kan välja mellan program på svenska, finska och engelska. Delta-

gandet är gratis, men du står själv för resor, logi och måltider.

En del av programmet strömmas även via Bibliotekskanalen.

Läsfesten arrangeras av SJK Erte på Seinäjoki stadsbibliotek i samarbete med Regionförvaltningsverket och Programmet för läskunnighet.

Mer information och länk till anmälan finns på www.lukulystit.fi

Lena Sångfors
koordinatör SJK Erte

Save the date!

EN TRÄFF FÖR läsledare inom Shared Reading ordnas på Folkhälsans hus i Vasa den 15 november. Träffen är även öppen för dig som är intresserad av att bli en läsledare.

Välkommen med för att samla ny inspiration för din viktiga roll!

Mera info kommer under hösten på www.fsbfi.fi



Kultur på Bibban

Svenska kulturfonden har höjt bidraget för kulturprogram på svenska på bibliotek från det tidigare maxbeloppet 3000 € per år till 5000 €.

– **VI GJORDE ÄNDRINGEN** vid årsskiftet, det har alltså gällt sedan januari. Den främsta orsaken var den allmänna kostnadsökningen och att maxbeloppet inte hade justerats för att beakta detta. Vi gör periodvis den här typen av justeringar för sådana bidragsformer som har fastslagna

belopp, säger **Anna Wilhelmson** på Svenska kulturfonden.

Kultur på bibban-bidraget kan sökas bland annat för evenemang som författarkvällar, föreställningar och konserter samt skapande verksamhet. Bland de främsta kriterierna kan nämnas att programmet ska ordnas

i bibliotekets utrymmen, vara gratis för alla samt helt eller huvudsakligen arrangeras på svenska.

Ansökningstiden är fri. Mera information finns på kulturfondens hemsida.

MS

Välkommen på morgonfika!

Vill du veta mer om böcker som förbjudits eller hur lönen ser ut inom branschen? Häng med på morgonfika om du svarar ja!

FSBF FORTSÄTTER MED morgonfika under hösten. Under fyra morgnar träffas vi digitalt för att diskutera olika ämnen. Tröskeln för att delta är låg och du kan antingen delta i diskussionen eller bara lyssna. När vi morgonfikar tillsammans ser vi också att det finns andra som jobbar på svenska i biblioteken i landet.

Första morgonfika hålls onsdagen den 17.9 kl. 9–9.45 på Teams. Temat är regnbågsbokhyllor och *banned books*. Med oss har vi bibliotekarien **Tobias Larsson** från Richardsgatans bibliotek i Helsingfors. Om ni vill uppmärksamma temaveckan Banned Books Week på era bibliotek är detta ett utmärkt tillfälle att få inspiration! Banned Books Week hålls 6–12.10 i Sverige och 5–11.10 i USA.

I oktober (vecka 41) blir temat löner i biblioteksbranschen. Med på morgonfikat finns en expert som svarar på frågor.

I november (vecka 45) delar vi med oss av upplevelser från årets bokmässor. Vi kollar också om det finns intresse för en medlemsresa, till exempel till Göteborgs bokmässan 2026. Eller kanske det finns spännande bibliotek ni vill besöka?

Under sista träffen i december (vecka 49) summerar vi året som gått och funderar på vad vi tar med oss från 2025 och kan fortsätta utveckla 2026.

När vi delar med oss av våra upplevelser gör vi biblioteksupplevelsen bättre för alla!

Anmälan till morgonfika skickas ut i föreningens nyhetsbrev.

Håll utkik på vår webbplats och våra sociala medier för morgonfikas resterande datum. Datumen kommer också i nyhetsbrevet!

Emma Ekstrand



LILLA ELSA



Estrids Bokklubbs seminarium nu på Bibliotekskanalen!

Kan man läsa bilderböcker i hela sitt liv? Vem bestämmer vilka böcker som kommer till biblioteket? Vad är ert bästa tips för att få någon att läsa högt för en? Vad skulle Lasse och Maja göra om de kom till Helsingfors? Bland annat de här frågorna ställde barn till författargästerna på Estrids Bokklubbs nordiska barnboksseminarium.

ESTRIDS BOKKLUBB är en webbserie om barnböcker. I serien intervjuar barnen själva kända barnboks-författare och barnboksillustratörer. Webbserien Estrids Bokklubb har använts flitigt i klasser i såväl Finland som Sverige sedan starten 2016. Den 6–7 maj 2025 gick Estrids Bokklubbs nordiska barnboksseminarium av stapeln på Nordisk kulturkontakt. Under seminariet samtalade barn om barnlitteratur och läsande tillsammans med några av vår tids bästa nordiska barnboks-skapare. Publiken bestod av barn i målgruppsåldern, 6–8 år. Bibliotekskanalen direktsände fem författarsamtal. Fyra av de här författarsamtalen var svenskspråkiga och ett var finskspråkigt.

Deltagare från Sverige var den populära barnboks-författaren **Martin Widmark**, mest känd för serierna *LasseMajas detektivbyrå* och *Nelly Rapp*, samt illustratören och barnboks-förfat-

taren **Stina Wirsén**, som har publicerat mer än 45 barnböcker. Wirsén är särskilt känd för serierna *Vem?* och *Brokiga*, där hon skildrar känslor och relationer för alla åldrar.

Från Finland deltog de finlands-svenska författarna **Karin Erlandsson** och **Malin Klingenberg**. Karin Erlandsson har gett ut ett tjugotal böcker i olika genrer och för olika åldrar och Malin Klingenberg har skrivit närmare 30 barn- och ungdomsböcker. Deras böcker har översatts till flera språk och de har båda vunnit Runeberg junior-priset och andra priser. I ett av samtalerna deltog också biblioteks-pedagogen **Sara Nordlund-Laurent** från Esbo stadsbibliotek och **Lotta Sanhaie**, som jobbar som ordkonstlärare på Sydskustens ordkonstskola.

Konferencier för seminariet var **Sanna Sofia Vuori**, som är en författare som skriver på både svenska och finska. Hon har grundat Estrids Bokklubb

och har skrivit och regisserat programmet sedan starten 2016. Hon deltog även i den finskspråkiga intervjun som författare. Hon är aktuell med kapitelboken *Kaplamak* som nyss har kommit ut på både finska och svenska. I det finskspråkiga samtalet deltog förutom Sanna Sofia Vuori författarna **Siri Kolu** och **Saara Tiuraniemi**.

Inspelningarna finns att se på Bibliotekskanalen. Videorna har textning på både svenska och finska. Titta på videorna för att få veta vad författarna svarade på de ovannämnda frågorna och vad annat barnen själva ville veta och tala om då de träffade dessa kända författare!

Seminarier arrangerades i samarbete mellan Estrids Bokklubb, Nordisk kulturkontakt, Bibliotekskanalen och Sydskustens Ordkonstskola, med stöd från Tre Smeder, Gesellius och Thuring.

Anna-Maria Malm



Se videorna på Bibliotekskanalen:
www.bibliotekskanalen.fi/sv/estrids-bokklubb-sv

Läs mera om Estrids bokklubb:
www.estridsbokklubb.fi

Stina Wirsén, Karin Erlandsson och Martin Widmark intervjuas av Elma. Bild: Bibliotekskanalen

Att jämföra bibliotekskulturer

SKRIVANDE STUND har jag jobbat nästan exakt ett halvår som överinspektör för biblioteksfrågor på Regionförvaltningsverket. När man som jag bytt både jobb och land är det ofrånkomligt att jämföra hur saker fungerar i de båda länderna – Finland och Sverige i det här fallet – och för mig handlar jämförelserna mycket om bibliotekskulturen. Vilka frågor är på tapeten? Vilka är målen och förebilderna? Vad pratar man om? Vad pratar man inte om?

Några högst subjektiva iakttagelser efter ett halvår med dessa jämförelser är:

• **Ordval:** I Finland har biblioteket kunder, i Sverige besökare, låntagare och möjligen användare. Aldrig kunder. I Finland jobbar vi med läskunnighet och vi har en nationell läskunnighetsstrategi. I Sverige jobbar man läsfrämjande och med läsning. Det är lätt att tänka att det bara är ord, men ord bär också med sig nyanser. Är läsning ett instrument, ett egenvärde eller något mitemellan?

• **Skolan och biblioteket:** I Finland är samarbetet mellan grundskolan och de allmänna biblioteken basen i bibliotekens barnverksamhet. Vi jobbar med modeller för samarbetsavtal för att ge ännu större tyngd och kontinuitet i samarbetet. I Sverige har pendeln svängt totalt på tio år. Tillspetsat kunde man säga att svenska folkbibliotek gradvis gjort slut med skolan sedan lagen om skolbibliotek trädde i kraft 2014. Bokprat, biblioteksvisningar och biblioteksintroduktion är borta i många kommuner. Lärare och elever kan besöka folkbiblioteket för att låna böcker men folkbiblioteket bjuder

inte systematiskt in. Det är lärarnas eget intresse som avgör om eleverna kommer i kontakt med det allmänna biblioteket under sin skolgång. Folkbiblioteken fokuserar istället på att ordna aktiviteter för 6–18-åringar på deras fritid. Man vill att skolanordnarna (som kan vara kommunala eller privata) ska tvingas ta det ansvar för skolbiblioteksservice som lagen ålägger dem. Det ska inte gå att åka snålskjuts på det allmänna bibliotekets resurser. I den här frågan skiljer sig våra länder som mest i sin biblioteks-verksamhet.

• **Verksamhetsutveckling:** I Finland är man ganska snabb till handling. Ibland är handlingarna lösryckta och inte så tydligt förankrade i långsiktiga planer. I Sverige är man duktig på att åstadkomma strategier, styrdokument och biblioteksplaner. Däremot kan det vara långt från tanke till handling.

• **Bibliotekslagen:** uppdragen i båda länderna liknar varandra. Främja

demokrati, läsning, kultur, bildning, mångsidigt medieutbud och tillgång till informationstjänster (fi)/informationsteknik (sv). På en punkt skiljer sig länderna tydligt: svenska bibliotekslagen använder begreppet ”prioriterade grupper”, som helt saknas i den finländska lagen. I praktiken prioriterar även finländska bibliotek men utifrån andra dokument än bibliotekslagen. Man landar i rätt lika prioriteringar som de svenska biblioteken med skolan som det stora undantaget.

I slutändan är likheterna långt fler än olikheterna. Det är mycket vi kan lära av varandra om vi tar oss tiden och har en ömsesidig vilja att mötas. Min förhoppning är att vi i Finland fortsätter höja blicken och se vad som händer utanför den egna kommunen och det egna landet. Inte för att vi ska bli lika som alla andra utan för att samarbeten och nätverk ger oss insikter och perspektiv, glöd och lust att jobba vidare för en bra verksamhet.



Lena Sundström
Överinspektör med specialområde allmänna bibliotek vid Regionförvaltningsverket



Då Tiina skickade sitt manus till några förlag vågade hon inte tro att något av dem faktiskt skulle nappa. Men Libraria gav ut boken och nu mognar idén till en andra bok i Tiinas kreativa hem i Nykarleby. Foto: Monica Sandström

Psykisk ohälsa är ett ämne som ligger barnboksförfattaren **Tiina Vesterlund** nära hjärtat. Hennes första bok *Min pappa är världens bästa pappa* handlar om schizofreni – och om hennes egen pappa. ”Jag vill att vi alla ska kunna prata öppet om psykisk ohälsa”, säger Tiina.

TIINA TAR EMOT i hemmet i Nykarleby, ett hem som tydligt präglas av hennes kreativa sinnelag och händiga ådra.

Hon är utbildad snickare vilket bland annat framgår av de intarsia-tavlor som pryder ena väggen, även en del av möblerna bär hennes signatur. Tiina spelar också gitarr, stickar och skapar dessutom mönster för stickning. En välfylld bokhylla skvallrar om att här bor en person som gillar läsning.

– Jo, jag har alltid tyckt om att läsa och i ungdomen skrev jag en hel del. Jag fantiserade länge om att skriva en vampyrroman vars handling skulle utspela sig här i Nykarleby, fast det projektet är nog inte alls aktuellt just nu, skrattar Tiina.

Det blev en barnbok i stället. En barnbok som bygger på hennes egna upplevelser.

– Jag brukar betona att boken inte är en självbiografi, utan fiktion baserat på mina erfarenheter.

Det kändes minst sagt spännande den dag då lådan med den nytryckta boken anlände.

– Jag var nervös till bristningsgränsen. Men när jag väl såg boken kände jag en stor glädje över resultatet, jag är väldigt nöjd, säger Tiina och betonar illustratören **Tanja Aumanens** betydelse i projektet.

Boken lanserades i samband med Österbottens bokmässa i slutet av april. Tiina deltog i en pandediskussion om barns läsglädje och så läste hon ur sin bok i sagohörnan.

– Det är ju ett tungt och svårt ämne

jag valt, så visst kändes det även lite nervöst vilken respons jag skulle få. Men hittills har jag nog bara hört positiva kommentarer, många har sagt att det är en bok som behövs, säger Tiina.

En kärleksfull pappa

Tiina bodde under hela sin uppväxt med sin mamma, men hon träffade regelbundet sin pappa, eller Isä. Tiina beskriver honom som en genuin och kärleksfull pappa som tyckte om henne för den hon var.

– Men han var lite säregen och nogjig. I perioder ville han inte träffa mig, men jag accepterade redan som barn att det var på det viset, säger Tiina.

Det var först efter pappans död som det kom fram att han haft diagnosen schizofreni, i och med det föll många bitar på plats.

– Jag önskar att han hade berättat som det var medan han levde. Det hade varit lättare att förstå honom om jag vetat om orsaken till hans beteende.

Tiina konstaterar att psykisk ohälsa inte blir enklare att hantera av att man låter bli att prata om den, tvärtom.

– Det finns så många tabun och fördomar kring psykisk ohälsa. Men ju mer vi pratar om problemen desto mer kan vi öka förståelsen för de människor som drabbas. Jag som själv har en diagnos vet av egen erfarenhet att många reagerar märkligt då min sjukdom kommer på tal.

Tiina drabbades för drygt fyra år sedan av utmattningssyndrom. Efter att i flera år tvingat sig till att orka mer än vad hon egentligen gjorde, sa kroppen ifrån.

– Det kom plötsligt dagar då jag inte kom mig upp ur sängen och stunder då jag inte kom ihåg vad mina barn hette. Det var en helt oväntad situation för mig, jag hade aldrig kunnat tro att detta skulle drabba mig. Jag har alltid varit kapabel att klara mig själv, så det har varit svårt att acceptera den nya situationen. Men jag vill vara öppen med min sjukdom, jag hoppas att det kan hjälpa någon annan att jag vågar berätta som det är.

Processen till färdig bok

Tiinas pappa avled 2016, han blev 64 år. Tiina skrev ner stommen till sin barnbok direkt efter hans död, berättelsen i det närmaste rann ur henne.

– Skrivandet kändes som en viktig del av sorgearbetet. Det kändes direkt naturligt att samla mina tankar i form av en barnbok, det var ju mina upplevelser som allting kretsade kring. Men sedan låg berättelsen i skrivbordslådan några år.

För drygt fem år sedan diskuterade Tiina psykisk ohälsa med en vän som jobbar i branschen. Det var då tanken på att faktiskt ge ut texten om Isä i bokform uppstod.

– Jag läste genom det jag skrivit, ändrade lite och beslöt att sända in den till några förlag. Det kom nekande

svar, men så meddelade förlaget Libraria i Hangö att de vill ge ut boken. Det var en magisk känsla!

Sedan följde en tid med mycket bollande mellan förlaget, illustratören och Tiina kring bokens förverkligande. Tiina ville att konstnären Tanja Aumanen skulle stå för illustrationerna.

– Vi kände varandra sedan tidigare och jag tyckte att hennes stil skulle passa min bok. Jag ville ha ett könsneutralt barn i handlingen vilket jag tycker att Tanja lyckades förverkliga, och farmodern blev så mjuk och god som jag hade tänkt mig.

Tiina uppskattar att förlaget höll henne involverad i hela processen.

– Jag är också så tacksam över att de hade förståelse för min utmattning och att jag kanske inte alltid svarar direkt på e-post eller telefonsamtal. Det har varit guld värt för mig!

Psykosociala förbundet gav ekonomiskt bidrag till bokens utgivning. Förbundet medverkar även med en kort inledning och i slutet av boken finns frågor att diskutera vidare kring.

– Jag är jätteglad att Psykosociala förbundet kom med som samarbetspartner. Det ger en särskild tyngd åt boken och min berättelse, säger Tiina.

Ny förståelse

Arbetet med boken har hjälpt Tiina i hennes egen förståelse för pappans beslut att inte berätta om sin sjukdom.

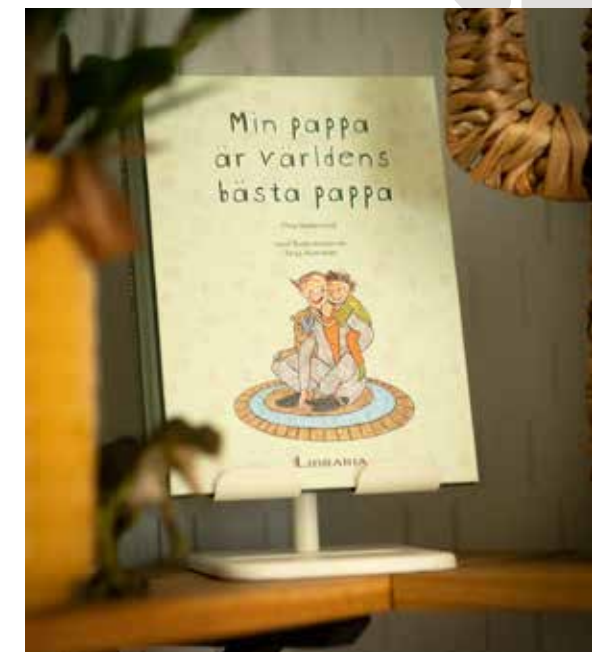
– Jag har numera accepterat att han ville ha det så, säger Tiina som ändå själv föredrar att vara öppen med sin egen situation.

Vad kan då biblioteken göra för personer med psykisk ohälsa?

– Biblioteken kan synliggöra psykisk ohälsa på olika sätt, till exempel genom att ställa fram böcker på temat, hålla diskussionskvällar eller föreläsningar. Ju mer vi luftar temat desto bättre.

Bokprojektet gav mersmak, mottagandet har visat på att det finns en efterfrågan på barnböcker om psykisk ohälsa.

– För barn faller sig allt så naturligt. Om vi kan prata med barn om psykisk



”Min pappa är världens bästa pappa” pryder sin plats i Tiinas hem. Boken finns på finska och svenska och uppges sälja bra också i Sverige.

ohälsa avdramatiserar vi ämnet redan från början. Det som är annorlunda behöver inte vara dåligt, konstaterar Tiina.

Det finns med andra ord idéer till en ny bok i samma stil som *Min pappa är världens bästa pappa*, men exakt vad boken ska handla om vill Tiina ännu inte avslöja. Hon drömmer även om att en dag skriva en roman. Det finns ett ämne hon vill skriva om men det projektet får ännu mogna.

Samtidigt som Tiina har varit glad över den färdiga boken, har hon även känt sorgen efter Isä bubbla upp under ytan.

– Om han hade levt idag skulle jag ju inte ha skrivit boken – och jag skulle ju hellre ha Isä här än boken. Men jag tror att den friska delen av Isä skulle ha varit väldigt stolt över min bok!

Monica Sandström



Lettlands nationalbibliotek, National Library of Latvia. Nationalbiblioteket har över 4 miljoner volymer.

EBLIDA-konferensen i Riga

EBLIDA-konferensen som hölls i Riga 6–8 april 2025 var en oförglömlig upplevelse som gav oss både djup lärdom och unika möten. Konferensen var fylld med inspirerande stunder och erbjöd ett varmt mottagande till de finska deltagarna. Känslan av gemenskap var stark genom hela resan, och det blev tydligt att vi hör till det europeiska bibliotekssamhället.

VI BESÖKTE FLERA bibliotek runt om i Lettland, och ett av de mest minnesvärda besöken var Ulbroka bibliotek. Biblioteket utmärkte sig med sin unika arkitektur och genomtänkta inredning. **Pēteris Brūveris** namn och verk var närvarande i bibliotekets

design, och det kändes som ett levande kulturcentrum som inte bara förvarade böcker utan också arrangerade regelbundna kultur- och historiebaserade evenemang. Ulbroka bibliotek fungerar som en bro mellan historia och samtida kultur, vilket ger en fantastisk plats för både lärande och gemenskap.

Ogre Centrumbibliotek var en annan höjdpunkt. Det prisbelönta biblioteket har fått internationellt erkännande för sin moderna och miljövänliga arkitektur, med hållbara lösningar som solpaneler och gröna tak. Detta bibliotek är ett utmärkt exempel på hur bibliotek kan vara



Ogre bibliotek är ett imponerande bibliotek 34 km från Riga. Biblioteket har fått pris, "Best Building in Latvia 2022" i kategorin *Public New Building and Timber Building*.



Ogre biblioteksbuss stod utanför biblioteket.



Ulbroka bibliotek är ett mysigt bibliotek 13 km från Riga.



Anneli Haapaharju och Mia Karvonen inför sitt framförande om Shared Reading.

både funktionella och ansvarsfulla i förhållande till miljön, samtidigt som de erbjuder olika tjänster som främjar kulturellt deltagande och samhällsengagemang.

Ett besök på Lettlands nationalbibliotek var också en unik upplevelse. Här möttes historia och samtida konst på ett imponerande sätt. Utställningen "Rights to a Library" var en fantastisk inblick i hur böcker och läsning har varit avgörande för utvecklingen av Lettlands nationella identitet och frihet.

AI effektiviserar

Under EBLIDA-konferensen diskuterades också bibliotekens framtid och hur teknologi som AI kan påverka våra tjänster. AI ses inte som ett hot

mot bibliotekarier, utan snarare som ett verktyg som kan effektivisera och förbättra våra tjänster, vilket ger oss mer tid att fokusera på mänskliga och expertmässiga uppgifter.

En annan höjdpunkt var då jag och **Mia Karvonen** fick möjlighet att presentera FSBF:s Shared Reading-projekt. Vår presentation blev en stor framgång, vi fick mycket positiv feedback. Vi blev till och med inbjudna att hålla en workshop på nästa konferens i Prag. Dessutom fick vi flera förfrågningar om samarbete och inbjudan till både Erasmus-projekt och till att delta i NAPLE-arbetsgrupper som arbetar med att stärka minoritetsspråk i bibliotek.

Det som verkligen gjorde intryck under konferensen var den fina

gemenskapen och de inspirerande mötena med biblioteksfolk från hela Europa. Vi diskuterade hur vi kan påverka beslutsfattare för att ge bibliotek mer resurser och hur vi kan stödja våra samhällen på ett mer effektivt sätt. En särskilt inspirerande idé var att göra boktips i mer oväntade miljöer, som på barer eller vid spelträffar, vilket är ett sätt att engagera nya läsare på ett innovativt sätt.

Konferensen fick mig också att reflektera över bibliotekens roll i en värld där AI och digitalisering ständigt förändrar landskapet. Det är uppenbart att vi måste vara med och forma denna utveckling på ett etiskt och ansvarsfullt sätt, samtidigt som vi värnar om bibliotekens grundläggande värden som gemensamma mötesplatser och kunskapscentrum.

Sammanfattningsvis var resan till Riga inte bara en professionell erfarenhet, utan också en personlig resa som har stärkt mitt engagemang för bibliotekens utveckling och betydelse i Europa. Det var en chans att både lära sig och dela med sig, och jag ser fram emot att fortsätta bygga på dessa nya samarbeten i framtiden.

Anneli Haapaharju

Foton: Anneli Haapaharju och Mia Karvonen



Nationalbibliotekets fina barnområde är populärt.



Vad är FILI och vad gör vi?



Mikaela Wickström,
Programkoordinator på
FILI. Bild: Emma Suominen, SKS

FILI – Center för litteraturexport grundades 1977 på initiativ av undervisningsministeriet som en del av Finska litteratursällskapet. Genom att erbjuda stöd för förläggare och litteraturagenturer och utbildningsprogram för översättare arbetar FILI för att främja översättningen av finländsk litteratur utomlands.

ETT ANVÄNDBART VERKTYG som FILI upprätthåller och som bibliotekarier kan ha nytta av är översättningsdatabasen. Den innehåller information om finländska böcker som har översatts till andra språk. Den uppdateras regelbundet och har information ända från 1839. I databasen kan man bland annat söka efter översättningar baserat på författare, språk eller titel. Den är också användbar för den som t.ex. vill ordna författarevenemang och är intresserad av att koppla ihop författaren och översättaren.

Även om många översättare av finländsk litteratur bor utomlands är digitala och hybrida evenemang möjliga. Kanske någon är intresserad av att veta hur många översättare det finns från finska till t.ex. norska eller franska? För detta är Kääntöpiiri.fi en bra resurs som också upprätthålls av FILI.

FILI publicerar regelbundet publikationer som många även på bibliotek kan ha glädje av. Aktuella engelskspråkiga publikationer just nu är: *100 Books or So from Finland*, *Finnish Books in French-speaking Europe 2025-2026* och *Finnish Books in German-speaking Europe 2025-2026*. Publikationerna består av recensioner, både korta skrivna av FILI och länkar till litteraturagenturernas recensioner av aktuella böcker. Dessa publikationer är särskilt värdefulla för oss då vi deltar i internationella bokmässor, där vi nätverkar med och träffar förläggare och översättare. Då vi besöker mässor i Frankfurt och Bologna har vi med oss dessa samt fysiska böcker som förläggare kan bläddra i och få höra mera om.

Förutom att FILI träffar förläggare på bokmässor, ordnar vi 2–3 gånger



Finländsk litteratur i översättning. (Bild: Ramona Tyler, FILI)

i året så kallade Editors' Week för utländska förläggare som under några dagars tid får träffa finländska förläggare, litteraturagenturer och nätverka med varandra. Till besöket ingår alltid lite finsk kultur med bastu och bad i havet.

Utländska förläggare kan ansöka om utlåtestöd och provöversättningsstöd innan en bok ska översättas och översättnings- och tryckstöd för översättning av boken. Efter att en bok har publicerats kan både utländska förläggare och festivalarrangörer ansöka om ett lanseringsstöd för författarbesök för att synliggöra verket.

Översättarutbildningar och mentorskap

För att stödja översättare av finländsk litteratur ordnar FILI regelbundna översättarutbildningar.

Vartannat år i augusti ordnas en kurs för blivande översättare i Helsingfors. I år deltog 14 deltagare från Europa, som tillsammans representerade 10 språk.

Kursen, som är ett samarbete mellan FILI och Utbildningsstyrelsen, och som ordnats redan i många år, leddes av **Sebastian Musielak**, prisbelönt översättare av finsk litteratur till polska. Under kursen fick deltagarna »

Länkar:

- FILI – <https://fili.fi/sv>
- Kääntöpiiri – <https://kaantopiiri.fi/sv>
- Översättningsdatabas – <https://fili.fi/sv/for-oversattare>
- Statistik – <https://fili.fi/sv/stod/statistik>
- Publikationer – <https://fili.fi/sv/vad-ar-fili/publikationer>



» arbeta med två finska skönlitterära verk: *36 Urnor* av **Sirpa Kähkönen** och *Pessi ja Illusia* av **Yrjö Kokko**. Kursdeltagarna fick också ta del av olika föreläsningar, bl.a. berättade erfarna översättare om sin karriär och aktuella frågeställningar behandlades av experter inom litteraturkritik och artificiell intelligens. Därtill gästade författaren Sirpa Kähkönen kursen och berättade om sin bok och deltagarna fick också ta del i en gemensam litteratursirkel där utmaningarna med att översätta *36 Urnor* diskuterades. Kursdeltagarna uppskattade de gemensamma diskussionerna och nätverkandet men också alla konkreta verktyg för översättning.

FILI erbjuder även ett mentorskapsprogram avsett för översättare i början av sin yrkesbana som ännu inte har erfarenhet av översättning från finska eller svenska till sitt eget modersmål. Programmet, som ordnas online, innehåller både gemensamma seminarier för samtliga deltagare och mentorparens egna träffar. När en översättare får sitt första översättningskontrakt kan FILI dessutom erbjuda mentorskap som ett stöd i översättandet.

Ärligen, i samband med Helsingfors bokmässan, ordnar FILI översättarnas fellowship. Fellowship-programmet ger översättaren en möjlighet att nätverka med andra översättare, delta i seminarier, träffa förläggare, litteraturagenter och författare på Helsingfors bokmässan.

Praktikmöjligheter och internationell erfarenhet

FILI erbjuder, i samarbete med Utbildningsstyrelsen, praktikperioder för

universitetsstudier som studerar finska vid ett utländskt universitet.

Två gånger i året har utländska studenter möjlighet att ansöka om en sex månader lång praktik på FILI. Under sin praktik, får de en mångsidig arbetsupplevelse, där de bland annat får översätta olika slags texter, har möjlighet att göra en provöversättning med en mentor, delta i organiserandet av evenemang och bokcirkel, samt knyta kontakter inom litteraturbranschen. Praktikperioderna erbjuder en unik inblick i litteraturbranschen och översättning. Många av FILIs tidigare praktikanter är idag översättare.

Jag har själv glädjen att fungera som handledare för våra praktikanter. Det är otroligt givande och intressant då alla har olika bakgrund och behov. Det blir många intressanta diskussioner om översättning, litteratur och det finska språket. Praktikantperioden ger den studerande en unik möjlighet att få uppleva litteratur- och översättningsbranschen ur ett spännande perspektiv samtidigt som hela FILI teamet, som består av fyra heltidsanställda, får lära sig tillsammans med praktikanterna.

Summa summarum, egna reflektioner

Mina arbetsuppgifter på FILI är väldigt mångsidiga, med allt från ansvar över stödprogrammen och översättarutbildningarna till att träffa utländska förläggare på internationella bokmässor och att skriva korta bokrecensioner om barnböcker.

Det här med barnböcker och handledning av praktikanter är något

jag har med mig från min karriär som barnbibliotekarie, resten har jag fått lära mig helt från början.

Det har varit otroligt intressant att lära sig och ta itu med både de olika översättarutbildningarna och mentorskapsprogrammen. Att få höra översättare berätta om sina erfarenheter och olika slags utmaningar, har gett mig en djupare förståelse för översättarnas enorma jobb innan en översättning är färdig att publiceras. Dessutom har jag en ännu större förståelse för hur kultur och språk påverkar översättningsprocessen och vilka olika slags utmaningar en översättare kan ha beroende på målspråket. Jag har också insett hur viktig översättarens roll är i hela det litterära ekosystemet och hur viktigt det är att översättare har möjlighet att fortbilda sig, nätverka och träffa andra översättare.

Och den finländska litteraturen utomlands? Utländska förläggare är intresserade av finländsk skönlitteratur, både av vuxenlitteratur och av barnlitteratur. Det märks både i samtal med förläggare under bokmässorna, av antalet ansökningar vi får in årligen och det faktum att över 400 finländska böcker publiceras i översättning varje år, på över 40 språk!

Ifall att du vill veta mera, kontakta mig gärna!

Mikaela Wickström
Programkoordinator på FILI
Mikaela.wickstrom@finlit.fi

Reykjavik

arena för nordisk träff

Den 17–18 februari 2025 samlades representanter för de nordiska biblioteksförningarna i Reykjavik, Island. Från FSBF:s styrelse deltog Anne Granberg, Jan Nyström, Mia Karvonen och Janne Nyström. Detta var möjligt tack vare att Svenska kulturfonden och delvis även arbetsgivare beviljat bidrag för resan.



Representanter för de nordiska biblioteksförningarna.

TRÄFFEN ORDNADES i första hand i National- och universitetsbiblioteket i Reykjavik. Detta bibliotek är universitetsbibliotek för Háskóli Íslands, landets största universitet och ligger vid dess campus. Biblioteket är även Islands nationalbibliotek till vars samlingar hör bland annat nästan all publicerad isländsk litteratur. Under den första dagen presenterade de olika förningarna vad som är aktuellt i respektive land och verksamhet. Här följer ett sammandrag av presentationen. Även våra utsända från FSBF berättade om vår förening, men den biten lämnas bort i sammanfattningen.

Svensk biblioteksförning

Föreningen har cirka 3000 medlemmar varav 450 institutionella medlemmar och den representerar alla sorters bibliotek. Föreningens ena verksamhetsområde är branschens påverkningsarbete, media, kampanjer, uppföljning och fungerande som språkrör. Andra pelaren i föreningens verksamhet är att sammanföra, engagera och utveckla medlemmarna. Hit hör att facilitera expertnätverk, dela kunskap och att delta även i internationellt samarbete.

Aktuella frågor i Sverige är oron för bibliotekens finansiering, digitaliserandet av kulturarvet och skolbibliotekens. Föreningen har en ny mediestrategi där man bland annat lyfter fram

föreningens priser på ett nytt sätt. Mest kända av föreningens priser är Aniarapriset som sedan 1974 årligen utdelas till en svenskspråkig författare av skönlitteratur för vuxna.

Aktuella publikationer som föreningen har gett ut innefattar samlingsvolymen från konferensen Mötesplats Profession – Forskning i Lund den 14–15 november 2024 med titeln *Uppdrag demokrati – fri information, möten och läsning i en polariserad tid* samt rapporten *Bibliotekarier om sitt mediestrategiska uppdrag*. Studien bidrar med fördjupad kunskap om de svenska skolbibliotekens och folkbibliotekens mediestrategiska uppdrag och arbete.

»





Nationalbiblioteket i Reykjavik.

» Föreningens prioriteter 2025 är att fästa uppmärksamhet på bibliotekens finansiering samt nedskärningarna i folkbildningen som har stor betydelse för samarbete med biblioteken. Man vill också påverka strategin för det tryckta kulturarvets digitalisering. Man kommer också att se hur ändringarna i skollagen som kräver att eleverna huvudsakligen har tillgång till skolbibliotekstjänster av en viss kvalitet i den egna skolenheten, kommer att tillämpas i praktiken och särskilt hur det syns i finansiering.

Finlands biblioteksförening

Finland är landet där biblioteksanvändningen är mest allmän och biblioteken är också den mest uppskattade offentliga tjänsten enligt Kommunförbundets undersökning. Aktuellt för föreningen var kommunal- och välfärdsområdesvalet, kommunernas gemensamma e-bibliotek som redan omfattar 297 kommuner och 97 % av befolkningen, Depåbibliotekets och Tillgänglighetsbiblioteket Celas administrativa position i den kommande sammanslagningen med nationalarki-



Thorny Hlynisdottir var vår värdinna och ordförande för biblioteksföreningen Upplysning på Island. Hon står i bibliotekets barnavdelning på Nordens Hus i Reykjavik. Foto: Anne Granberg

vet till ett gemensamt ämbetsverk, det intresse som rasistiska och fascistiska grupper som t.ex. Sinimusta liike har visat för biblioteken samt utredningen om anställda i biblioteksbranschen. Föreningen har också nyligen gett ut en rekommendation om läskunnighetsarbete i de allmänna biblioteken.

Finlands vetenskapliga bibliotekssamfund

Finlands vetenskapliga bibliotekssamfund grundades 1929 och har cirka 400 medlemmar. Föreningen utger tidskriften *Signum*. Aktuella frågor för föreningen är ansvarsfull användning av AI särskilt inom forskning. Frågor kring öppen vetenskap engagerar föreningen. Fast principerna kring öppen vetenskap är lovvärda, innebär de i praktiken i nuläget högre kostnader för högskolorna och biblioteken.

Danmarks biblioteks-förening

Danmarks biblioteks-förening skiljer sig från övriga genom att vara djupt förankrad i kommunerna och genom att ha beslutsfattarna starkt med i sin verksamhet. En viktig insats för Danmarks biblioteks-förening är *Week 17* som kopplar bibliotekens verksamhet till FN:s målsättningar för hållbar utveckling. I samband med projektet har de till exempel ordnat utbildningar för bibliotekspersonalen i *Futures literacy lab*-metoden. Idén är att man ordnar generationsöverskridande möten på bibliotek som leder till konkreta åtgärder för miljön. Även i Danmark har biblioteken ekonomiska utmaningar och man har stora förhoppningar gentemot en ny bibliotekslag.

Norges biblioteks-förening

Norsk biblioteksforening är grundad 1913 och den har cirka 3000 medlemmar, både personliga och institutionella medlemmar. Föreningen representerar alla typer av bibliotek. Föreningens fokuspunkter 2025 är läsning och läskunnighet, yttrandefrihet och demokrati samt hållbarhet.

Även i Norge är man aktiv med *Week 17*-verksamheten. Sparkraven berör även biblioteken och föreningen har förberett material för att motverka budgetnedskärningar på lokal nivå. Beredskap och bibliotekens roll i kris är ett aktuellt samtalsämne. Oron för läskunnigheten och läsandets framtid diskuteras också och man har i diskussionen visat mycket intresse för skolbiblioteken, men det har inte lett till konkreta åtgärder. Det saknas en lösning för utlåning av e-böcker på biblioteken. I sitt påverkansarbete har föreningen ett viktigt mål i stortingsvalet i september.

Upplysning

Upplysning är Islands biblioteks-förening. Föreningen är grundad 1999 genom sammanslagning av flera olika föreningar. Föreningen har huvudsakligen personmedlemmar. Dess målsättningar är att främja samarbete, uppmuntra till utveckling av biblioteken på Island, att arbeta för erkännandet av bibliotekens betydelse i det isländska samhället samt att samarbeta med andra med likadana målsättningar.

Även på Island är hoten mot bibliotekens finansiering påtagliga. I små bibliotek är anställda ofta ensamma

och distansmöten som föreningen ordnar är värdefulla. Man har kört ner biblioteksutbildningen på Island men nu har man fått till stånd en magisterkurs i informationsvetenskap.

Mediestrategi

Under mötets nästa dag presenterade **Jenny Nilsson** från Svensk biblioteks-förening rapporten *Bibliotekarier om sitt mediestrategiska uppdrag*, där bland annat bibliotekariers förhållande till styrdokument, kundstyrning och otillbörliga påverkansförsök diskuteras. Styrdokument som används är bibliotekslagen, den lokala biblioteksplanen, en lokal medieplan och särskilt i fall av skolbibliotek läroplanen. I mindre grad anlitar man till exempel IFLA-UNESCOs biblioteksmanifest. I rapporten framkommer att bibliotekarierna ser sin mediestrategiska roll som både påverkare och påverkad. Otillbörliga försök att påverka bibliotekens samlingar är inte allmänt förekommande men de måste tas på allvar. Rapporten är enligt Nilsson en bra grund för diskussionen för att göra bibliotekens komplicerade roll mer synlig för publiken.

Jan Nyström



Anne Granberg, Janne Nyström, Mia Karvonen och Jan Nyström från FSBF:s styrelse deltog i träffen för de nordiska biblioteks-föreningarna i Reykjavik.



På visit i Reykjaviks stadsbibliotek

Under mitt besök i Reykjavik fick jag möjlighet att träffa **Pálína Magnúsdóttir** från Reykjaviks stadsbibliotek. Trots att biblioteket var tillfälligt stängt för inventering, hade jag turen att få en guidad rundtur i lokalerna.

Efter rundturen följde ett givande samtal om skillnader och likheter mellan biblioteksverksamheten i Island och Finland. Reykjaviksregionen har totalt åtta bibliotek, varav två är kombinerade med skolbibliotek. En tydlig skillnad jämfört med den finländska modellen är att bibliotekskortet på Island inte är gratis – det kostar 3000 isländska kronor (drygt 20 euro) per år. Även om summan inte är särskilt hög, känns det ovant för oss som är vana vid att bibliotekstjänster ska vara kostnadsfria.

Island har följt utvecklingen i Finland med stort intresse, och bibliotekspersonalen i Reykjavik uttryckte särskilt beundran för Ode i Helsingfors. Det finns också planer på att renovera Reykjaviks huvudbibliotek i samma anda. Arbetet med planerna inleddes redan 2018, med starkt stöd från dåvarande borgmästaren. Eftersom hen nu har valts in i det isländska parlamentet och lämnar sitt uppdrag som borgmästare, finns en viss osäkerhet kring projektets fortsatta gång. Vi håller tummarna för att det ska få fortsätta!

Janne Nyström



Malin Hollmén, chef för bibliotekstjänster i Borgå, ledde paneldiskussionen på temat *Bibliotekets plats i en hållbar framtid*. I diskussionen deltog Osma Suominen, Louise Agnesdotter, Tobias Larsson och Lena Sundström.

Inspiration, reflektion och gemenskap i Borgå

Den sedvanligt goda andan rådde från första stund då FSBF:s biblioteksdagar inleddes i Borgå den 15 maj. Framför oss fanns ett digert två dagars program med temat *Människa och maskin på framtidens bibliotek*. Här följer ett axplock ur programmet för att ge en känsla av dagarnas innehåll för er som inte kunde delta.

ETT VACKERT BORGÅ i försommarskrud välkomnade biblioteksfolk från hela Svenskfinland till årets version av biblioteksdagarna. De smala gränderna och historiska miljöerna var en inspiration i sig, men en blick på programmet gav en vink om att det skulle bli två dagar fyllda med matnyttig information från biblioteksfältet. Temat *Människa och maskin på framtidens bibliotek* för tankarna direkt till den snabba takten på utvecklingen av AI. Och första dagens keynote-föreläsning hölls mycket riktigt av **Osma Suominen**, systemspecialist på Na-

tionalbiblioteket, under rubriken *Kan man tillämpa AI på ett civiliserat sätt?*. Osma konstaterar att den allt mer avancerade tekniken nu i snabb takt blir en del av vardagen.

– Då jag studerade gjorde jag ett yrkesvalstest. Jag skrev att jag skulle vilja bygga en robotdamsugare. Jag tyckte det lät fantastiskt och såg framför mig en plåtgubbe med dammsugare.

Osma konstaterar att sådana nu bara något decennium senare finns i vart och vartannat hem. Robotarna är inte längre science fiction.

– Den typiska bilden av AI är att

det är en superrationell och hyperintelligent maskin som känner all fakta om världen. Men när det gäller dagens språkmodeller stämmer den bilden inte alls. Dagens AI är bra på att socialisera, men tekniken har svårt att hålla sig till faktakunskap och rationellt tänkande.

AI för biblioteken

Osma jobbar bland annat med AI-utveckling på Nationalbiblioteket. Ett projekt har varit att utveckla sökfunktionen i Finna så att användare lättare ska kunna hitta samlad information. Det är oundvikligt att AI nu kliver in i

våra bibliotek och det uppstår många frågor kring hur det går ihop med bibliotekens roll. Kan man till exempel påstå att AI står för bildning?

– Som teknologinörd är jag förjust över AI. Men som humanist och människa är jag ändå vettskrämd. Våldigt många av de fenomen man hittar i gamla dystopiska böcker och science fiction-filmer har på något sätt kommit till liv i vår tid. Och det känns inte alltid trevligt.

Osma konstaterar att webben fylls med AI-producerat strunt och spam, eller som det i AI-sammanhang kallas, *slop*. Allvarliga problem är också att produktion av AI-material förbrukar mycket energi samt att vissa AI-företag använder billig arbetskraft i bland annat Kenya.

– AI-företagen samlar in stora mängder träningsmaterial som måste filtreras av någon. Dessa människor arbetar under dåliga förhållanden och de måste titta igenom mycket hemskt innehåll.

Osma visar också barnboken *Familjen Nilsson och den mystiska appen* som är helt producerad av AI.

– Det är mycket enkelt att producera innehåll med AI och kvaliteten riskerar bli låg. I boken finns ett foto



Osma Suominen är systemspecialist på Nationalbiblioteket. Under Biblioteksdagarna talade han under rubriken "Kan man tillämpa AI på ett civiliserat sätt?". Foto: Monica Sandström



Juha Manninen talade om de utmaningar biblioteken står inför, men lyfte framförallt de positiva värden som är grundbulten i bibliotekens verksamhet. Foto: Monica Sandström

av författaren, men personen på bilden existerar inte på riktigt.

Ett annat problem med AI är att vissa, i klartext västerländska och asiatiska, kulturer är överrepresenterade medan andra inte alls finns i AI-sammanhang.



Linda Bondestam medverkade som överraskningsgäst! Hon berättade om processen bakom sin senaste bok *Chop chop*. – Man ska verkligen inte tro att man måste vara den bästa tecknaren för att göra bilderboks-konst utan det handlar om hur man berättar en historia. Man kan vara rädd för att misslyckas, men konst kan göras på många sätt, förmedlade Linda. Här tillsammans med avgående ordförande Mia Karvonen.

– AI tränas utgående från en snedvriden världskarta och blir proffs på de delar av världen som är representerade. Världen utanför AI-kulturen blir därmed än mer okänd.

Trots orosmoln över AI:s framfart vill Osma poängtera att det finns ljusa sidor, bara vi koncentrerar oss på att använda AI till att göra världen bättre.

– Vi borde komma ihåg att ha människan i centrum och tänka på allt positivt man kan åstadkomma med AI då tekniken används rätt.

Bibliotekets riktning

Juha Manninen, verksamhetsledare på Finlands biblioteksförning, talade under rubriken *Vart går du, bibliotek?*. Han öppnade upp för många aktuella frågeställningar.

– När vi tänker på framtiden är det centralt att fundera kring hur viktiga vanliga människor upplever att biblioteken är. Finns det tillräckligt med läsglädje i ett långt perspektiv?

Och om inte, har biblioteken något annat meningsfullt att erbjuda om de inte i första hand finns till för läsning och litteratur?

»



– Säg det du menar, och mena det du säger, tipsar Nina Rehn, socionom och neuropsykiatrisk coach, som talade kring bemötande av kunder.

» Juha konstaterar att bibliotekslagen är en bra grund för biblioteksverksamheten, men att det krävs yrkeskun-
nig personal, eldsjälarna och positiva besökare för att förverkliga den. Samt resurser.

– Pengar är den eviga utmaningen. Kommunerna skär ner och staten fyller inte hålen. Vi behöver biblioteksan-
vändare och politiker som försvarar oss, men för att få det måste vi hålla en hög kvalitet i vårt utbud.



Tack för bidrag!

Svenska kulturfonden
Undervisnings- och kulturmi-
nisteriet
Emelie & Rudolf Gesellius
stiftelse
William Thuring's stiftelse
Kumula

Tack även till Kulturhuset
Grand och Borgå stadsbibliotek
för gott samarbete.

Juha reflekterar över tendenser i
samhället och konstaterar att informa-
tion och kunskap är vad som bäst ökar
förståelsen för omvärlden. Han säger
att fred är ett tillstånd som så att säga
är inbyggt i bibliotekens verksamhet.

– Jag är säker på att genom biblio-
teken är det möjligt att göra världen
lite bättre. Det är kanske därför som
biblioteken provocerar en del extrema
rörelser även i Finland.

Juha ingjuter optimism i sina
åhörare och understryker att han är
positiv inför framtiden, biblioteken är
en alltigenom positiv institution som
behövs.

– I branschen finns väldigt många
innovativa människor som bidrar till
att biblioteken utvecklas med tiden.
Jag tror på att biblioteken kan förbli
livskraftiga för att de ger människor
något som de inte får någon annan-
stans.

Paneldiskussion

Biblioteksdagarnas paneldiskussion
handlade denna gång om *Bibliote-
kets plats i en hållbar framtid*. **Malin
Hollmén**, chef för bibliotekstjänster
i Borgå, ledde diskussionen mellan
Osma Suominen (systemspecialist på
Nationalbiblioteket), **Louise Agnes-
dotter** (bibliotekarie på Borgå stads-
bibliotek), **Tobias Larsson** (bibliote-
karié på Richardsgatans bibliotek) och

Lena Sundström (överinspektör vid
Regionförvaltningsverket). Både Lena
och Louise konstaterar att biblioteken
till sin natur är hållbara.

– Biblioteken är ju oerhört bra på
att låna ut saker, det handlar om delad
ekonomi som jag tror kommer att bli
jätteviktigt i framtiden. Det är något vi
på biblioteken ska vara stolta över och
som vi kan jobba mer kring än vad vi
gör idag, säger Louise.

En aspekt av hållbarhet som lyfts
fram är den kulturella hållbarheten
– det handlar då om att utveckla och
bevara språk, traditioner och seder
men också om att värdesätta mångfald
samt främja samlevnad mellan olika
kulturer. Faktorer som är särskilt vikti-
ga i en orolig tid.

– Det är viktigt att skapa relationer
med sin näromgivning, bland annat
till skolor och föreningar. Vi ska vara
en arena som samlar alla, människor
ur olika socioekonomiska grupper. Det
krävs att vi orkar nätverka och vara
aktiva utåt, för det finns grupper som
är svårare att nå än andra. Vi måste
också ständigt fundera över var vi ska
lägga våra resurser, vem som behöver
oss mest, säger Lena Sundström.

Tobias Larsson understryker vikten
av att alla ska känna sig välkomna i
biblioteket. Därför är det viktigt att
fundera över vad biblioteken signale-
rar.



Glada miner vid anmälan om ankomst till biblioteksdagarna vid Kulturhuset Grand. Malin Hollmén som är chef för bibliotekstjänster på Borgå stadsbibliotek hälsas välkommen av Henriikka Lillsjö, Anneli Haapaharju och Sara Söderbacka.



En gemensam skål inför kvällsmiddagen på Cabriole under ledning av dåvarande ordförande Mia Karvonen.

– Var och en som bor i Finland ska
känna sig bekräftad på biblioteket.
Man ska få komma till detta offentliga
rum och spegla sig själv i det som finns
där, säger Tobias.

Är biblioteket då relevant för alla?

– Biblioteken har vissa styrkor,
inte minst att allt är gratis. Vad gäller
utbudet av böcker är biblioteken ju i
en kategori för sig. Men då det gäller
andra material såsom e-böcker, filmer
och ljudböcker finns en större konkur-
rens från andra aktörer vad gäller urval
och teknologi, konstaterar Osma som i
detta ser en stor utmaning för biblio-
teken eftersom tävlan om människors
uppmärksamhet blir allt större.

Säg det du menar

Nina Rehn, socionom och neu-
ropsykiatrisk coach samt utbildare
i AVEKKI-metoden, höll under den
andra dagen föreläsning och diskus-
sion kring mångfald bland framtidens
bibliotekskunder. AVEKKI-metoden är
en finländsk arbetsmetod i hur man
bemöter utmanande och utagerande
beteende. Nina gick dock inte närmare
in på denna metod, utan talade kring
hur man bemöter neuropsykiatriska
utmaningar i kundbetjäningen.

– Vi har alla olika styrkor, behov
och utmaningar. I bemötande av
människor tycker jag det är viktigt att
verkligen ta tid för att se och lyssna på
var och en. Det behöver inte ta mycket
tid, det betyder inte att jag måste stan-
na med samma kund jättelänge utan
det handlar om att stanna upp en liten
stund med den man möter.

Nina påminner om att bemötande
handlar om kommunikation. Delvis
förstås vad vi uttryckligen säger, men
det är även viktigt att lära sig bemästra
sitt kroppsspråk.

– Verbalt kan man säga vad som
helst, men kroppsspråket säger san-
ningen. Lyssnar ni på kunden eller är
tanken någon annanstans? Det blir en
trovärdig helhet om det verbala säger
detsamma som kroppen visar. Därför
bör vi ha förmågan att landa just i den
stund som nu just råder, för att verkli-
gen kunna möta kunderna.

Det är även viktigt att reflektera
över sitt ordval. En person med en
diagnos inom det neuropsykiatriska
området kan tolka våra ord väldigt
bokstavligt.

– Säg det du menar, och mena det
du säger. Vi uttrycker ofta vårt bud-
skap inlindat i ett och annat. Personer

med en neuropsykiatrisk diagnos
tolkar generellt sett det de hör väldigt
konkret och bokstavligt.

Nina nämner som exempel uttryck-
et ”om en stund”. Detta kan tolkas
väldigt olika, och till och med skapa
förvirring.

– Det är bättre att uttrycka sig
exakt, säg istället till exempel tio
minuter, om du kan hålla det. Många
personer med någon neuropsykiatrisk
diagnos är även känsliga för tillrätta-
visningar. En del kan visserligen vara
noggranna med att följa regler, men
andra kan ha starkt i sig att utmana
dem. Fundera på hur man kan omfor-
mulera det man vill säga. Spring inte i
korridoren, formuleras hellre som gå i
korridoren, nämner Nina som exempel
och tillägger att även instruktioner
kan vara svåra att ta till sig. Det kan
vara bra att vara beredd på att dela
upp instruktioner i mindre avsnitt
eller att visa hur man ska göra, istället
för att berätta.

I grupper analyserades hur ett
avslappnat kroppsspråk ter sig och
hur man även verbalt kan bekräfta den
biblioteksbesökare man möter. Något
som ju var och en kan ta en stund att
fundera över.

»



Ett av besöken som ordnades under biblioteksdagarna var en tur till Borgå gymnasiums bibliotek. Biblioteket grundades 1728 berättar Stefan Hagman, lektor i historia, som tog emot oss. För femtio år sedan var detta ännu ett öppet skolbibliotek. När skolan 1975 gick från att ha varit en pojkskola till att bli en samskola grundades ett nytt skolbibliotek och den nyare litteraturen flyttades dit. 1979 blev den äldre samlingen ett museibibliotek.

Samlingen i museibiblioteket har kommit till genom donationer, dödsbon och inköp. Här finns 20 000 bokband men upp till 30 000 titlar. Böckerna placerades enligt format istället för tematiskt och nummerordningen går upp längs hyllorna och

kan kasta med en eller två meter ibland. Men böckerna står där de står, ordningen får inte ändras på och böckerna lånas inte längre ut.

De flesta böcker är på svenska, finska och latin. Här hittas även många böcker på franska och tyska som var huvudspråk i Europa på 1800-talet. I samlingen ingår dessutom tre inkunabler.

Borgå gymnasiums bibliotek är som helhet unikt i Norden. Det finns större samlingar men i t.ex. Västerås är en stor del av böckerna nerpackade och i Strängnäs står böckerna i moderna utrymmen. Text och foto: Emma Ekstrand

» Förutom de programpunkter som rymdes med i sammandraget kunde delta-garna även lyssna till **Paola Dadda** (*Evenemang på framtidens bibliotek*), hälsningar från ÅKE, RFV, Erte, Svenska Kulturfonden och Nordiska bokslukaren. Det fanns dessutom valbara verkstäder på temat Shared Reading,

verktyg för bibliotekens framtidsarbete, dialogpausmetoden, workshop om LibGuides samt AI, sekretess och upphovsrätt för högskolebibliotek. Det erbjöds även möjlighet till rundvandring i Borgå stadsbibliotek, Borgå campus samt i Borgå gymnasiums bibliotek.

I arbetsgruppen för Biblioteksdagarna i Borgå ingick **Emma Ekstrand, Anneli Haapaharju, Mia Karvonen, Henrica Lillsjö, Michelle Mattfolk** och **Jan Nyström**.

Text och foto:

Monica Sandström



Den avgående styrelsen samlad i Borgå stadsbibliotek, fr.v. Anneli Haapaharju, Michelle Mattfolk (verksamhetskoordinator), Teresa Westmark, Anne Granberg, Monica Sandström, Emma Ekstrand, Mia Karvonen, Jan Nyström och Janne Nyström.

Alla utom Monica Sandström ingår i nya styrelsen tillsammans med de nya styrelsemedlemmarna Ulrika Staffans, Ulrika Backlund och Charlotta Panzera. På bilden saknas Sara Söderbacka som liksom Sandström avgick i och med årsmötet.

Årets biblioteksbok

Under biblioteksdagarna i Borgå valdes **Karin Collins** Hangötrilogi till Årets biblioteksbok av FSBF.

MOTIVERINGEN låter som följer: *Hangötrilogin lyfter en omvälvande tid för finländarna som efterlevande generationer inte helt kan förstå omfattningen av. Kriget orsakade trauman för de människor som upplevde det på nära håll, vilket kunde vara svårt att sätta ord på. Trilogin är en stor samhällsgärning som genom Collins finstämda språk och gestaltning av hur vanliga människor drabbades ger oss möjlighet att få en större insikt i och förståelse av vår egen historia.*

Vad betyder det att få en utmärkelse såsom Årets biblioteksbok?

Jag blev väldigt glad, naturligtvis! Jag är ju själv nästan uppvuxen i Hangö bibliotek, jag vet inte vem jag skulle vara idag utan en ständig tillgång till böcker så det känns extra fint att få just det priset. Jag är tacksam att mina böcker kan nå så många läsare genom biblioteken, och jag har dessutom haft förmånen att få resa runt till många olika bibliotek och prata om trilogin. Priset är liksom grädden på moset, på sätt och vis!

Hur känns det att avsluta arbetet med Hangötrilogin?

Åh, det var ganska sorgligt. Jag drog ut på det, ville liksom inte skriva färdigt den tredje boken eftersom det innebar att jag skulle ta farväl till de karaktärer som jag blivit väldigt förtjust i. Samtidigt var det skönt att få ro dem i hamn, så att säga, att ge dem ett lämpligt slut och låta dem återvända till Hangö. Men

visst fällde jag några tårar! Ändå känns det spännande att nu få börja skriva på något helt nytt.

Din trilogi gavs ut under en tid då även vår nutid präglas av krig i Europa. Vad har du för tankar kring vår tid idag i förhållande till den tid du skrev om?

När jag började skriva den första delen såg världen annorlunda ut än den gör nu, fredligare, och jag önskar ju att det inte hade förändrats, även om det har gjort böckerna mer aktuella än de annars hade varit. Mest är jag väl överraskad, egentligen. Tänk att samma sak kan hända igen? Har vi inte lärt oss något alls? Det är deprimerande, på sätt och vis, men samtidigt ser jag ju hur många länder som nu samarbetar, som strävar efter fredliga lösningar. Så då tänker jag att saker kanske ändå har blivit bättre – och det viktigaste som de här böckerna har lärt mig är nog att man aldrig ska sluta hoppas.

Vad är den största/viktigaste insikten du själv tar med dig från arbetet med Hangötrilogin?

Som sagt, att inte sluta hoppas! Att minnas hur mycket ljus det kan finnas i mörkret. Men också att jag trivs med att skriva historiska romaner, vilket kom som en överraskning för mig själv. Det var något jag inte hade kunnat ana: att jag skulle älska att blicka långt bakåt i tiden och föreställa mig hur det var att leva då. Ändå har jag kommit att göra



Foto: Peter Lundqvist/S&S

just det! Att göra research och få sätta mig in i de där minsta, mest vardagliga detaljerna har varit oerhört spännande.

Hur tror du att ditt författarskap formats av arbetet med de tre böckerna?

Att följa karaktärer genom tre böcker var en intressant utmaning, det gav mig en chans att låta dem utvecklas och förändras på ett sätt som var nytt för mig. Det var också nytt att använda så många olika källor, att intervjua människor, att inte bara förlita mig på mina egna minnen och min fantasi.

Vill du berätta något om vad du just nu har på gång vad gäller ditt författarskap?

Jag fortsätter med det som jag har upptäckt att jag trivs med: historiska romaner! Och Hangö, naturligtvis. Jag är redan ganska långt in i nästa bok, det är otroligt roligt den här gången också.

Har din hemort Hangö kommit dig (ännu) närmare i och med arbetet med böckerna?

Jag har definitivt lärt mig mycket, vilket är spännande. Böckernas ursprung är ju att jag ville förstå vad mina mor- och farföräldrar hade gått igenom, och nu känns det som jag har en större förståelse för dem. Men ja, jag ser också Hangö med nya ögon – överallt ser jag spår av de liv som har levt här för, de är fortfarande synliga, och det ger varje dag en extra dimension som jag är tacksam för!

MS



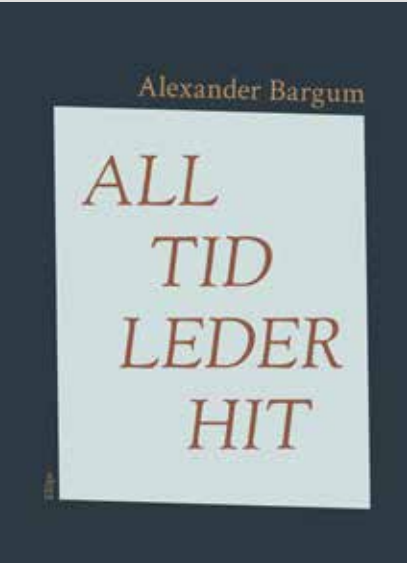
Bokrecensioner

HEJ IGEN i diktens tecken! På Arbis bibliotek där jag jobbar som bibliotekarie, har diktsamlingar en liten men trogen läsekrets. Ibland undrar jag ifall de läses av ett relativt fåtal och om yngre generationer inte längre

hittar till dem. Dikter har nog antagligen i alla tider intresserat en minoritet trots att de flesta under skoltiden kommit i kontakt med alltifrån Fänrik Ståls sägner till de finlandssvenska modernisterna. Under förra terminens sista Öppet rum för poesi-kväll på vå-

ren samtalade vi om just detta och det var mycket givande. Följande diktsamlingar som utkommit under 2024 och 2025 kan förhoppningsvis locka äldre och yngre till läsning!

Johan Lindberg

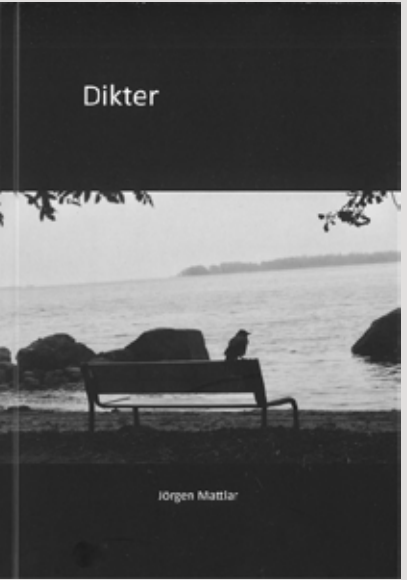


All tid leder hit
Alexander Bargum (Ellips, 2024)

BARGUM, SOM arbetar inom näringslivet, debuterade hösten 2024 i övre fyrtioårsåldern. Ifall man jämför en sen debut med ett moget uttryck stämmer det precis i detta fall. Hans språk är avskalat, filosoferande och bildligt vidsynt. Dikterna för tanken till Bo Carpelans och Peter Sandelins produktion, men Bargum bygger vidare och skapar eget. Bärande teman i diktsamlingen är tiden och minnet, två teman som kanske blir påtagligare då människan blir äldre, vare sig man skriver eller inte. Följande dikt knyter enligt mig särskilt till de nämnda förebilderna och gör det på ett subtilt sätt:

När du rör nära stranden / sjunker båten mot trädtopparna / droppar deras mörker från årorna / verkar vattnet som djupast – / kvällen stiger i dig och förvandlas, / vilar i din öppenhet, dess källa.

Det finns något av ett stillsamt konstaterande över livets gång och diktjagets plats i det; kanske sprunget av personlighet och livserfarenhet. Bargums språk är klart, utan större utbredning. En diktsamling lätt att närma sig men som ger en djuplodad läsoplevelse.



Dikter
Jörgen Mattlar (Kain, 2025)

FINLANDSFÖDDE MATTLAR, bosatt i Uppsala och universitetslektor, har publicerat sig sparsamt genom åren. *Dikter* är hans fjärde samling och består uteslutande av haikudikter, ofta tre på varje sida. Var i den första läsningen inte uppmärksam på dem som separata; om de ska ses som fristående vet jag naturligtvis inte. På vissa ställen bildar de ett slags helhet, medan de på andra går åt olika håll.

Haikun är en beprövad form som sedan länge har varit etablerad på svenska. Den bjuder på stillhet, ögonblicksbilder och spelrum för läsarens egen fantasi. Mattlars dikter är inte undantag; han skriver traditionell

naturobservation men också inåtvända funderingar, som i följande exempel:

rider sakta in / i din frusna stad med blick / bakåt mot solen

Frågan är kanske dock om det borde varit en dikt på varje sida i stället för fler, på det sätt som haikudikter vanligen ges ut? Vet inte om syftet var att binda samman dikterna mer men i en sträckläsning av tre haikun i följd på en sida tappas spänningen något på grund av haikuns begränsade form; detta åtminstone för mig. I alla händelser är Mattlars bilder varierande samt angelägna och han behärskar formatet fint.



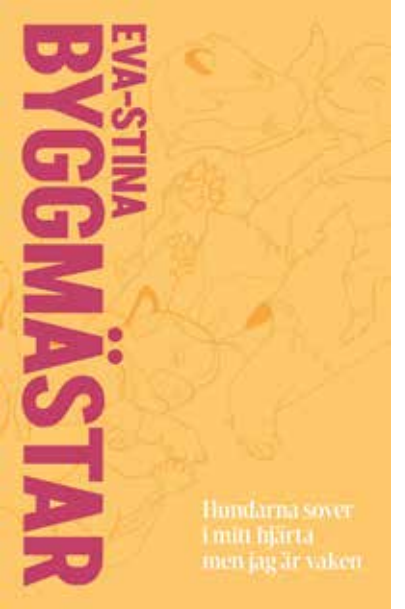
De drömda flickorna
Hannele Mikaela Taivassalo (Ellips, 2024)

EN FÖRFATTARE som under sin karriär skrivit i olika genrer, bland annat romaner, noveller och dramatik. Så kan **Hannele Mikaela Taivassalo** karakteriseras, aktiv som ordförande i Finlands svenska författareförening och även lärare i litterärt skrivande.

Taivassalo debuterar här med dikter och samlingen är ett slags tillbakablick över minnen, över tidens gång och om relationen till en man vid namn Kard. Med finns även de hon kallar ”de drömda flickorna”, vilka är gåtfulla väsen som vandrar omkring i en park och vilka påverkar parets minnen. Helheten är drömsk och de långa dikterna vindlar åt olika håll på ett suggestivt sätt. Då utrymmet inte möjliggör en återgivning av de längre dikterna, kan en av de kortare stå som fint exempel:

En gång såg jag Kard stå bland blommorna. / Han såg märkligt malplacerad ut / Det fyllde mig / med en sällsam ömhet.

Innehållet känns mycket personligt angeläget och det väsentliga är kanske inte att försöka förstå vad som är bakomliggande i dikterna, utan att se det som en odysse genom minnena, där läsaren följer och förundras. Dikterna påminner även om känslor eller medvetandeströmmar och för tankarna till scenkonst eller performans, vilket kanske påminner om att Taivassalo även skrivit dramatik och verkat som skådespelare. Samlingen är finstämd och man blir intresserad av på vilket sätt hon kanske fortsätter i denna genre.



Hundarna sover i mitt hjärta men jag är vaken
Eva-Stina Byggmästar (Schildts & Söderströms, 2025)

EFTER SNART fyrtio år sedan debuten har **Byggmästar** format sitt eget diktuniversum. För att tangera frågan ifall unga läser dikter i inledningen upplever jag (och har själv bevittnat) att hon liksom Tua Forsström lockar en yngre publik. Hon är olik Forsström till stilen men har gällande motiven flera likhetstecken och båggedera har känsleregister som för tankarna till Edith Södergran.

I den nya samlingen fortsätter Byggmästar i de känslotarka stämningar som hon skrivit under senare år. Kärleken riktas till person, till naturen och till som i denna samling, hunden, diktarens följeslagare på olika sätt. En av dikterna börjar på följande sätt:

Jag är / avundsjuk på min hund / dess stoiska lugn när den / ligger på hallmattan / bredvid högen av med skor / lägger mig bredvid / roffar åt mig bryter loss / en bit av det där lugnet / av den upphöjda friden –

Bärande i samlingen är en längtan till att få vara ett djur eller ha djurets självklara tillvaro, vidare att komma i kontakt med djuren och även naturens väsen som helhet. En annan författare som skrivit i liknande banor men på ett helt annat sätt är Mathias Rosenlund i samlingen *melancholia zoantropia* (2023) som jag skrev i ett tidigare nummer. Där Rosenlund experimenterar djärt och framställer en förvandling till djur genom nedbrytning av mänskliga kännetecken och även diktspråket, för Byggmästar en dialog mellan människa, djur och den omgivande naturen. Denna dialog pendlar mellan mörker och glädje.

Byggmästars dikter är lättillgängliga men kommer samtidigt med olika tolkningsmöjligheter och överraskningar. Hon lämnar inte läsaren oberörd.



Anneli på verandan till stockhuset i Helsingby där hon och maken bott i snart 25 år. Till tomten hör även ett skogsskifte, Anneli är därför snabbt ute i skog och mark då hon känner för det. Foto: Monica Sandström

Möt Anneli

– vår ordförande, och en mångsidig medmänniska

För väldigt många, särskilt i Österbotten, är **Anneli Haapaharju** ett bekant ansikte från sitt arbete inom AKE Pampas. Inom FSBF får vi nu även se mer av henne, eftersom hon på årsmötet i maj valdes till ny ordförande. – Jag ser fram emot att ta itu med mitt nya uppdrag och funderar mycket på vad jag kan bidra med, säger Anneli.

ANNELI TAR EMOT i hennes och makens fina stockhus i Helsingby, cirka 10 kilometer sydost om Vasa. Under tiderna med distansarbete och -möten var det från vindsrummet i hemmet som Anneli ledde otaliga webbmöten och kurser. Hennes arbetsplats finns dock i Vasa stadsbibliotek där hon jobbar som serviceplanerare inom det regionala utvecklingsuppdraget AKE Pampas.

– Jag trivs väldigt bra, jag får träffa många olika människor och delta i utvecklingsarbete på många olika plan.

Arbetet i biblioteksvärlden är ändå inget som varken varat särskilt länge

eller varit någon självklarhet för Anneli.

– Jag har jobbat inom många olika branscher tidigare i livet. Jag känner nu att jag som ordförande för FSBF har glädje av allt vad jag tidigare arbetat med.

En trogen biblioteksbesökare har Anneli dock alltid varit.

– I skoldagen var jag en riktig bokslukare. Jag cyklade ofta till Brändö bibliotek och kuskade hem högar med böcker som jag sedan plöjde igenom. Ganska tidigt började jag läsa böcker för vuxna eftersom jag redan läst "allt" som fanns på barn- och ungdomsavdelningen.

Tvåspråkig sjuksköterska

Anneli växte upp i ett tvåspråkigt hem på Amerikagatan i Dragnäsback i Vasa. En gata som förresten fick sitt namn tack vare "Amerika-paket".

– Min morfar, **John Pettersson**, var rektor för den svenskspråkiga predikantskolan i baptistförsamlingen i Vasa. Genom sitt arbete fick han kontakt med en Olivia i USA, som började skicka paket till vår familj under kriget. Mina morföräldrar delade paketen med hela grannskapet. Efter deras bortgång fortsatte Olivia skicka paketen till min mamma så länge som Olivia levde.

Jag har alltid varit nyfiken och tycker om att förstå hur saker och ting fungerar. Kompletterande studier passar mig perfekt, jag kan lära mig mer om det som känns kul och spännande i stunden.

Annelis pappa var byggare och mamma sjuksköterska. Då föräldrarna arbetade tillbringade Anneli mycket tid tillsammans med sin farmor.

– Då det var dags att välja om jag skulle börja i en svensk- eller finskspråkig skola var det farmors röst som avgjorde eftersom det var enklare för henne att hämta både mig och min finskspråkiga kusin från samma skola. Så jag gick i skola på finska.

Anneli drömde som ung om att bli sjuksköterska som sin mamma, vilket hon också blev. Efter studierna fick hon jobb på sjukhuset i Björneborg, men kände efter en tid att hon ville vidga sina vyer ytterligare.

– Jag flyttade till Helsingfors och gick kurser i ekonomi och handel. På den vägen fick jag sedan jobb både inom Anttilas postorderverksamhet och på Citymarkets inköpsavdelning.

Via kärleken till Helsingby

Det var vid denna tid som Anneli träffade sin man **Kari**. De fick kontakt via en kontaktannons och efter att ha skrivit till varandra några gånger beslöt de att träffas en fredagskväll.

– Jag sa till mina kollegor att om jag inte dyker upp på jobbet på måndag så ska de ringa polisen, skrattar Anneli.

Direkt Anneli såg att Kari kom körande med en "Marlboro-lada" kändes det bra. Och den känslan höll i sig för redan på söndag flyttade Anneli in hos Kari. På den vägen har de fortsatt. Då det i början av 2000-talet blev dags att välja ett mer stadigvarande boende stod alternativen mellan husköp i Vasatrakten eller i Helsingfors.

– Att jämföra priserna gjorde valet enkelt, vi ville dessutom båda helst bo nära naturen. Min pappa hjälpte oss att bygga hus här i Helsingby. Det valet har vi aldrig ångrat, även om det var en stor förändring för Kari att som helt

finskspråkig storstadsbo flytta hit. Men vi trivs båda mycket bra här!

I och med flytten till Österbotten tog Annelis arbetsliv en ny vändning. Hon studerade vidare och blev magister i handelsvetenskap vid Vaasan Yliopisto och senare även magister i utvecklingspsykologi vid Åbo Akademi. Anneli har dessutom hunnit ta yrkeslärarexamen från Jyväskylä AMK.

– Jag har alltid varit nyfiken och tycker om att förstå hur saker och ting fungerar. Kompletterande studier passar mig perfekt, jag kan lära mig mer om det som känns kul och spännande i stunden. Jag får också massor av nya idéer och perspektiv genom studierna, sådant som hjälper mig både i arbetslivet och i andra uppgifter. Dessutom har jag träffat många härliga människor längs vägen, vilket nog är det bästa!

Nästa steg för Anneli är att doktorera i ekonomi- och personalförvaltning med en avhandling om hur personlighet påverkar utbrändhet.

– Men just nu arbetar jag inte aktivt med avhandlingen, den får vänta lite.

Samlade erfarenheter

Samtidigt som Anneli studerade vidare arbetade hon några år som utbildare för Serimo, ett företag som då utvecklade mjukvaruprogram. År 2010 fick hon arbete på Datero, som i huvudsak arbetar med att utveckla digitala hjälpmedel för personer med inlärningssvårigheter. Det var också Datero som blev språngbrädan in i biblioteksvärlden då Anneli under två år utbildade bibliotekspersonal om pekplattornas möjligheter.

–Jag reste väldigt mycket runt i Finland under de här åren, träffade många i branschen och besökte bibliotek i hela landet. Det var lärorika år!

Det ena ledde till det andra och

Anneli Haapaharju

Bor: i Helsingby

Fritidsintressen: Böcker, film, natur, djur

Läser just nu: Oj, jag har flera olika på gång nu samtidigt.

Favoritmat: Vegetariskt

Favoritfilm: Science fiction-filmer

Ser framemot: att se vad jag kan göra för FSBF

Favoritresmål: Nya Zeeland, Australien och Japan

Tre ord som beskriver mig: Varm, nyfiken och omtänksam

2018 fick Anneli den tjänst som serviceplanerare på Vasa stadsbibliotek som hon fortfarande har.

– Mitt arbete kretsar väldigt mycket kring utbildning, fortbildning och utveckling i och av de bibliotek som finns i de 38 kommuner som ingår i AKE Pampas. Vi är tre som arbetar inom AKE här i Österbotten, jag arbetar nästan helt på svenska från Karleby i norr till Kristinestad i söder.

Med alla dessa studier och arbets- erfarenheter med i bagaget tar hon nu vid som ny ordförande i Finlands svenska biblioteksförening. Anneli konstaterar att bland annat kunskap i ekonomi nu kommer väl till pass.

– Det ska bli intressant att se vad uppdraget innebär och vad jag kan bidra med. Personligen skulle jag gärna se ett ökat samarbete mellan FSBF och Suomen Kirjastoseura, att vi skulle vara en aktör som syns mer på nationell nivå. Jag värdesätter även alla kontakter ut mot biblioteksföreningar i andra länder. Det ger mycket att höra om vad andra har på gång! >>

» Nytt uppdrag

Anneli betonar hur viktig föreningen är för sammanhållningen mellan biblioteksanställda i Svenskfinland.

– Mentorskap är något som intresserar mig, det kan vara något som föreningen kan satsa på för att öka kontakterna mellan människor i branschen. Vi har alla mycket som vi kan lära av varandra.

Föreningen har också många andra konkreta frågor att arbeta kring, såsom till exempel lönenivån i branschen. Läskunnighet och -förståelse är förstås också ständigt på tapeten.

– Medlemmar får väldigt gärna tipsa oss i styrelsen om frågor vi kunde arbeta med.

Anneli har i hela sitt liv varit en hängiven föreningsmänniska. Hon är nu även ordförande i Vasanejdens dyslexiförening och ordförande i Autismin Kirjon Pohjalaiset.

– Jag är själv dyslektiker, jag läser lite långsamt och då jag skriver kan det bli fel. Men som barn hindrade det mig inte från att läsa mycket och ofta. Idag har jag stor glädje av AI som kan granska mina texter och korrigera felstavning om det behövs.

I arbetet med Datero kom Anneli i kontakt med personer med olika diagnoser. Det väckte hennes intresse för bland annat autism vilket i förlängningen resulterade i föreningsengagemang.

– Jag tycker det är jätteintressant att ha kontakt med människor av olika slag, det är väldigt berikande för mig. Alla behöver inte tänka och fungera på samma sätt!

Anneli blev styrelsemedlem i FSBF under årsmötet i Vasa 2023. Men efter många år som föreningsaktiv känns rollen som ordförande inte alls obekant.

– Det brukar gå så att jag i något skede blir ordförande för de föreningar jag engagerar mig i, skrattar Anneli.

Monica Sandström

Nya styrelsemedlemmar

Charlotta Panzera

Mitt namn är **Charlotta Panzera**, jag kommer från Esbo och jag arbetar med de svenskspråkiga bibliotekstjänsterna vid Vanda stadsbibliotek, som bibliotekarie främst för barn och unga.

År 2016 fann jag min väg till biblioteket då jag upptäckte att jag ville arbeta där. Trots att jag sedan barnsben trivts i biblioteket med böckerna och också fortsatt mina skolår i läsandets tecken, så kom jag inte självmant att tänka på att biblioteket kunde vara det sammanhang där min framtid låg. Mina skolår och studieår tillbringade jag faktiskt genom att upptäcka bok efter bok, samt många fantastiska författare och någonstans inom mig levde drömmen om att en dag få skriva mer än bara mina otaliga dagböcker som jag påbörjat då jag lärde mig skriva.

Men efter oändligt mycket sökande, tänkande och oklarhet över var min plats i arbetslivet verkligen fanns gick det en vacker dag upp för mig att jag egentligen redan hittat till biblioteket och att jag bara behövde inse det själv och slutföra mina planer genom att komplettera min utbildning och skaffa mig erfarenheten.

Ett antal år senare blev jag anställd vid Vanda stadsbibliotek. Först fick jag arbeta främst i det underbara Sandkulla bibliotek (som nu dessvärre är stängt), det lilla idylliska bibliotek som innehöll endast svenskspråkig litteratur för barn och unga. Det var en speciell och kär tid, men numera finns vi som bibliotekarer runtom i Vanda i stället. Personligen ansåg jag från första början att Vanda var väldigt utmanande då det kommer till att verkställa de svenskspråkiga bibliotekstjänsterna. Många övriga språk utmanar svenskan och väldigt få ser svenska språkets viktiga roll för de barn och skolelever som

har svenskan som modersmål och verkligen behöver förstärka detta språk med hjälp av den service biblioteket ger. Däremot är vi för tillfället två ytterst engagerade bibliotekarer som vill arbeta så mycket vi kan för de svensktalande i Vanda.

Med åren har det svenska språket blivit allt viktigare för mig och jag vill verkligen göra mitt yttersta för att det ska få sin förtjänta roll. Detta tror jag att har att göra med att jag fått följa med hur små nybörjare utvecklats inom läsningen och sitt svenska modersmål, samt fått se föräldrars iakttagelser av detsamma och vad dessa observationer lett till. Det är trots allt en enorm rikedom då våra barn utvecklas tillsammans med boken från unga år.

Därför kommer jag att fortsätta arbeta med stor iver för läsfrämjande och vårt svenska språk. Då jag blev tillfrågad att gå med i styrelsen för Finlands svenska biblioteksörening såg jag det som en fin och lärorik möjlighet som garanterat kommer att gynna mig i det arbete jag redan gör och ge mig endast mer. Jag vill mer än gärna engagera mig i det svenska biblioteksarbetet tillsammans med övriga från andra bibliotek och ser fram emot det nya året i FSBF:s styrelse.

Ulrika Staffans

Jag heter **Ulrika Staffans** och har sedan två år tillbaka haft förmånen att arbeta som bibliotekschef i Vörrå kommun. Mina rötter finns i Kimo, en liten by som många förknippar med Kimo bruk och Oravais Teater vid den idylliska Kyroboas kvarn.

När jag inte arbetar hittar man mig ofta i teater- och revysammanhang, i skogen, vid sidan av fotbollsplaner eller med mitt hobbyföretag inom hudvård. Mitt intresse för olika samhällsfrågor har gjort att jag alltid läst mycket, både fakta och romaner,



Charlotta Panzera

helst deckare, och jag har alltid varit en flitig biblioteksbesökare, först i bokbussen och sedan i biblioteket.

Till utbildningen är jag politices magister med statsvetenskap som huvudämne och offentlig förvaltning som långt biämne. Som vuxen vidareutbildade jag mig också till socionom med inriktning mot småbarnspedagogik vid Novia – helt på distans. Under de studierna insåg jag verkligen värdet av att ha ett bibliotek nära till hands. Vörrå saknar högskolebibliotek, så jag fick förlita mig på fjärrlån för att få tag på kurslitteratur, och här var personen vid Vörrå huvudbibliotek guld.

Innan jag började arbeta på bibliotek, en bransch som för mig var helt ny, har jag hunnit arbeta inom många olika områden – allt från integration av flyktingar och kurssekreterare inom rehabilitering till löneräkning inom byggbranschen och olika inbopp inom småbarnspedagogik och äldreomsorg. Allt jag tidigare arbetat med har jag stor nytta av idag på biblioteket, där mötet med människor i olika livssituationer är vardag. Mitt mantra ända sedan jag började har varit: biblioteket ska kännas som kommuninvånarnas andra vardagsrum – en plats där alla är välkomna och där det finns något för alla.

För mig har Finlands svenska biblioteksörening gett ett värdefullt kontaktnät bland kollegor runt om i landet. I år har jag fått förtroendet



Ulrika Staffans

att bli styrelsemedlem i FSBF och även vara representant för allmänna bibliotek i ÅKE-gruppen. Det är viktigt att även de mindre, finlandssvenska biblioteken får sin röst hörd – vi behöver fortbildning, kompetensutveckling, framtidstro och möjlighet att bolla idéer. Trots att många bibliotek kämpar med krympande budgetar är vår roll i samhället stark. Uppskattningen från våra användare är den bästa bekräftelsen på att vårt arbete behövs.

Ulrika Backlund

Jag heter **Ulrika Backlund** och jag jobbar som läspedagog (aka bibbant) i Larsmo kommun. Jag jobbar huvudsakligen i kommunens högskola, i Cronhjelmsskolans bibliotek. En dag i veckan håller jag öppet Näs skolbibliotek. Därtill åker jag runt i kommunernas fyra lågstadiet (alla har ett eget skolbibliotek som sorterar under Larsmo kommunbibliotek) och drar bok- och litteraturrelaterade aktiviteter som till exempel bokprat, Finna-lektioner med mera, främst i årskurserna 3–6. Som gräddare på mötet håller jag också på att starta upp tamburbibliotek i kommunens daghem och förskolor.

Bibliotekarie var mitt första drömyrke som barn (sedan byttes det till ridlärare). Det var nog somrarnas biblioteksbesök vid Munsala filialbibliotek som var anledningen till det. Därifrån kånkades det stora boktravar



Ulrika Backlund

till ”villon” vid Lojlax. Böckerna slukades sedan under tidiga sommarmorgnar i sängen samt under sena kvällar på verandan med solnedgången över vattnet, väl insvept i en orange filt mot myggorna – bara ögonen och näsan var synliga.

Men jag blev inte bibliotekarie eller ridlärare. Istället blev det studier vid Kulturvetarlinjen på Umeå Universitet. Ämnena var museologi, konsthistoria, arkeologi och etnologi. Därifrån fick jag min fil.mag med etnologi som huvudämne.

Väl tillbaka till hemsoporna i Jakobstad jobbade jag många år som skolgångsassistent och som lärare både inom skolan och som arbislärare med kreativt skapande ämnen som till exempel barnkonst. När jag sedan plötsligt insåg att jag oftare tittade på klockan än vad eleverna gjorde, förstod jag äntligen att det här nog inte riktigt var det jag ville syssla med! Mycket lägligt då startade ÖU studiehelheten Informationsförvaltning här i Österbotten och vips blev jag bibliotekarie i alla fall!

Mina fritidsintressen är familjeliv och villaliv, och så böcker förstås.



Louise Agnesdotter

Alder: 52

Hemort: Helsingfors

Yrke: Bibliotekarie på Borgå stadsbibliotek

Fritidsintressen: Skriva, läsa, handarbete, esperanto, cykla, simma, plocka svamp.

Läser helst: Gärna romaner där varje mening får mig att spinna av njutning över språket och se världen på ett nytt sätt.

Läser just nu: *Krig och fred* av Leo Tolstoj, *Svindlande höjder* av Emily Brontë, *Ett annat liv* av Per Olov Enquist, *Kanin-hålet* av Leffe och *Caroline Grimwalker*

Ser fram emot: När den fantastiska läsecirkeln på biblioteket Fyfri börjar igen.

Berätta om din väg fram till yrket som bibliotekarie?

Man skulle behöva karta och kompass för att hänga med. Det hade jag inte, så vägen är slingrande. Österut har den dock definitivt gått. Först från Sverige till Finland 1998, sen från Helsingfors till Borgå 2018. Sociologistudier, måste få ett jobb, utbildade mig till journalist, fick burn out, omskolade mig till rörmokare, lyckades inte slå mig in där plus upptäckt ryggskada. Jag hade funderat på biblioteksbranschen när jag fick höra talas om distansutbildningen i Åbo och sen var vägen mer rak. Nu har jag arbetat på bibliotek sedan 2015.

Vilka är dina främsta arbetsuppgifter?

Jag ansvarar för den skönlitterära samlingen för vuxna på svenska på Borgå stadsbibliotek. Jag arbetar i kundtjänst, översätter och är ivrig att utveckla Shared Reading-verksamhet.

Vad är det bästa med arbetet på bibliotek?

Kanske att det är så oerhört varierande? Det är viktigt för en person som både har lätt att bli uttråkad och stressad. Jag har stor frihet att välja vad jag ska göra och när. Och så att det är så uppenbart meningsfullt med bibliotek.

Vad ser du som de främsta utmaningarna för biblioteken idag?

Usch, det känns alltid som att man svarar fel på den frågan. I ett vardagsperspektiv: att våra huvudsakliga digitala arbetsredskap är så dåliga. Det sliter, men det pratas inte så mycket om det. Jag ser också en fara i att frågan om var de som inte klarar av det digitala samhället ska få hjälp fortfarande är olöst, och att det är på biblioteket dessa personer hamnar. Och att biblioteken i sin tur inte har kommit till rätta med hur de ska hantera detta.

Varför är du medlem i FSBF?

För att föreningen har så mycket kul verksamhet och så trevliga medlemmar. Jag har varit medlem sedan 2024. Innan dess var jag med i Suomen kirjastoseura, för jag tänkte att det skulle vara bra med språkbud. Men jag lyckades aldrig riktigt ta mig ned i karet.

Du är vår nya kolumnist, varför vill du skriva kolumn?

Det är så mycket man tänker på när man jobbar. Det känns kul och viktigt att få dela de tankarna. Och eftersom jag själv uppskattar att läsa andras kolumner tänker jag att det kanske kan vara givande för andra att läsa. Kolumner är ju ett sätt att göra vardagen lite mer gemensam, oavsett om man håller med om det som sägs eller inte.

Skriver du mycket annat också?

Ja, skrivande är en viktig del av mitt liv.

Att få ha - och att få slippa ha

DET ÄR FREDAG och jag går runt med min korg och plockar varor inför helgen. Ett par kokböcker. Det är kul att laga mat när man har gott om tid. En sybok med ett superhäftigt byxmönster jag hade tittat ut i förväg. Jag ser fram emot att få hugga tänderna i det. Några glassiga litteratur- och friluftstidskrifter att bläddra i, en film för lördagskvällen och så ett nytt sällskapsspel jag tror familjen skulle gilla. En skräpplockare för söndagspromenaden och så några romaner, förstås. Sen till musikavdelningen. När vi lagat mat ska vi ha jazz.

Ungefär så har jag tänkt att man skulle kunna göra en reklamfilm för biblioteket. Jag är inte helt säker på varför jag lockas av bilden. För att den lyfter fram det sinnliga, lyxiga kanske. Den bejakar det vill-ha-iga. Och att det blir så tydligt att bibliotekens utbud fyller så många olika behov i en människas liv.

Men så här om sistens fick jag en fråga av en kund som gjorde att jag blev påmind om maxgränsen för hur många lån man får ha. 100. Hundra lån, det är mycket. Min fredagsshoppingsidé tedde sig plötsligt futtig. Fylla en korg inför helgen? Egentligen kan man ju inreda hela sitt hem med material från biblioteket. I bokhyllan, i vardagsrummet, en kollektion enligt egen smak. På pianot en trave nothäften. På vardagsrumsbordet får tidskrifterna samsas med några maffiga böcker om

konst och inredning. I köket förstås en rad kokböcker. Nu är vi uppe i, säg 70, så det räcker ändå till en samling filmer, skivor, sällskapsspel, ja vad man nu gillar.

Till vardags är det ju ingenting jag går och tänker på, det där med lånegränsen. När jag för många år sedan för första gången fick svara på var den ligger, var det fråga om en dotter som hade plockat på sig ett stort lass med böcker. Pappan frågade nervöst om man verkligen får låna så många. Han såg inte jättenöjd ut när han fick veta att de inte ens var i närheten av lånetaket.

Nej, det är sällan gränsen kommer upp i det dagliga arbetet. Men att det finns ganska olika lånestilar hos låntagarna, det ser man dagligen. Det händer ibland när jag rekommenderar böcker att låntagaren när jag försöker slå bok nummer två förskräckt säger "Nej, nej, nu har jag ju en bok!" Det är absolut en av stilarna: Att läsa ut sin bok, återlämna den och så låna en ny. "Varför ska jag låna en bok till, när jag redan har en?", liksom. Lite nyfiken är jag på varifrån den kommer, denna asketiska attityd. Jag hoppas att den inte är kopplad till den hemska tanken att man måste läsa ut en bok man har börjat på. Livet är kort, bra böcker finns det för många för att läsa dåliga. Men det kan förstås vara både lugnande och vackert att leva enkelt. Om det finns en positiv drivkraft bakom är jag helt med på noterna.

På den andra extremen har vi låntagaren som kommer med sina 64 lån i stora kassar och ska återlämna och låna om dem för att de sex gångerna man får förnya är slut. Men: inte alla av dem. Stavas rörligt. Men det är ju vårt problem. Löses med att man tar fram ett par extra kärror och håller huvudet kallt.

Och på tal om återlämning kommer vi nu till den nästan bästa delen med vårt biblioteksmaterialsinreda hem. Är ni beredda? Sen när du har tröttnat får du byta ut alltihop. Vilken affär skulle tillåta det? Där slår vi den kommersiella världen med hästlängder. Eller bara lämna tillbaka det. Även där: Fördel: biblioteken. Allt annat i ett hem måste sopsorteras eller köras till återvinningscentralen eller fotas för att läggas ut på Tori. Det är helt enkelt fruktansvärt svårt att bli av med saker. Men biblioteksmaterialet är det bara att samla ihop och lämna in. Vilken lyx!

Louise Agnesdotter
Bibliotekarie på Borgå stadsbibliotek

Bibliotekscyckling och demonstration

I ÅR ORDNADE AKE Borgå Bibliotekscycklingen för sjunde gången. Den här gången var det ändå lite speciellt, för cycklingen körde igång med en demonstration för läskunnighet och biblioteken på riksdagshusets trappor den 21 augusti. I demonstrationen överlät biblioteksfolket ett ställningstagande till forsknings- och kulturminister **Mari-Leena Talvitie**. Tal hölls även av läsaktivisten **Henriika Tulivirta** samt riksdagsledamot **Eva Biaudet**. Regeringens representanter delade biblioteksbranschens oro för läskunnigheten

och underströk i sina tal bibliotekens betydelse för samhället.

Efter demonstrationen och ett besök på riksdagsbiblioteket var det dags för första dagens cyckling som gick via Entresse-biblioteken och Köklax bibliotek till platsen för övernattnings i Kyrkslätt. Andra dagen besöktes Masaby i Kyrkslätt och huvudbiblioteket Fyri. Resan avslutades på Sjundeå bibliotek. Sammanlagt blev det cirka 70 kilometer. Under besöken fick vi höra om nya vindar inom kundbetjäningen, bekanta oss med intressanta servicekoncept och

höra om hur man med evenemangsverksamheten kan sträva efter ökad delaktighet.

Bibliotekscycklingen är en del av AKE-Borgås fortbildningsverksamhet för bibliotekspersonal. Cycklingen kombinerar studieresa, nätverkande och vill dessutom öka medvetenheten om bibliotekens verksamhet och den hållbara utvecklingens teman. Årets bibliotekscyckling ordnades i samarbete med AKE-Lahtis och alla medverkande bibliotek.

Jan Nyström

Bibliotekscycklisterna startar andra dagen från Hvittorp kurs- och lägergård.
Foto: Elina Karioja

De legendariska "The Tädit" deltog i demonstrationen. Foto: Elina Karioja



Finlands svenska biblioteksförening rf.

Styrelsen 2025

Styrelsen nås på fsbf@fsbf.fi

Anneli Haapaharju, ordförande
Serviceplanerare, Vasa stadsbibliotek

Teresa Westmark, vice ordförande
Bibliotekarie med verksamhetsansvar
Mariehamns stadsbibliotek

Emma Ekstrand, sekreterare
Pargas bibliotek

Janne Nyström
Informatiker, Arcada

Päivi Jokitalo
Utbildare inom kultursektorn

Jan Nyström

Ansvarig informatiker, AKE-Borgå

Anne Granberg
Biblioteksamanuens, Hankens bibliotek

Charlotta Panzera
Bibliotekarie, Vanda stadsbibliotek

Ulrika Staffans
Bibliotekschef, Vörå huvudbibliotek

Ulrika Backlund
Läspedagog, Larsmo kommunbibliotek

Mia Karvonen
Shared Reading-läsledare,
Enare kommun

Utanför styrelsen

Michelle Mattfolk
Verksamhetskoordinator
fsbf@fsbf.fi

Adressändringar och
medlemsärenden
Adressändringar och andra
medlemsärenden kan med-
delas per e-post till fsbf@fsbf.fi



FINLANDS SVENSKA
BIBLIOTEKSFÖRENING